Somriures

PaLLaSSoS
SeNSe fRoNTeReS

Revista dels socis i les sòcies de Pallassos Sense Fronteres | Època V · Núm 16 | Abril'19 - octubre'19

Editorial: Nous reptes per al 2020

En primera persona: Davo Gallego i Lucie Bettencourt

Projectes a Líban, Argentina, Burkina Faso, Etiòpia i Indonèsia.

Foto: Expedició a Indonèsia ©Andrea Yoko|PSF

Foto: Expedición a Etiopía. ©Ariadne Kypriadi|PSF

Nous reptes per al 2020

En aquestes festes de la Mercè de Barcelona, Pallassos Sense Fronteres va assolir un nou repte en el seu procés de creixement qualitatiu artístic i d'impacte de les seves activitats en el benestar de nenes i nens d'arreu. Aquest cop, va ser a Barcelona i en el context d'una actuació oberta a tots els públics en un barri perifèric. L'acció va ser un èxit i en ella van actuar més de 50 companyies amb 120 artistes que van fer gaudir a milers de nenes i nens. Som una organització que no es cansa de demostrar la seva enorme capacitat d'acció, la utilitat de la seva feina i l'eficiència amb què pot arribar a actuar; en contextos de crisi a nivell mundial, a casa nostra i allà on calgui.

Hem anat superant reptes un darrere l'altre, com el que fa poc ens exigia demostrar el nostre impacte en la reducció de la simptomatologia de l'estrès posttraumàtic de la infància refugiada i que vam assolir de la mà de la Unitat de Trauma Crisis i Conflictes de Barcelona (UTCCB), passem totes les auditories hagudes i per haver, però també ens adonem que vivim en una societat on res és suficient per aconseguir un suport que ens garanteixi una certa estabilitat i asseguri la continuïtat de les nostres accions a territoris en crisi. Any rere any hem de lluitar en tots els àmbits per sumar esforços i tancar l'exercici amb un volum d'activitat digne i recursos suficients per seguir endavant.

«Creiem que ens cal un procés de reflexió a tots els nivells per a revifar-nos i trobar camins nous.»

Per aquesta raó hem decidit iniciar un procés de planificació estratègica. No perquè pensem que un Pla Estratègic sigui la solució màgica per a un problema tan complex com el que estem detectant, sinó perquè creiem que ens cal un procés de reflexió a tots els nivells per a revifar-nos i trobar camins nous. La societat actual col·lapsa. Nosaltres fem la nostra feina però també notem que generacionalment necessitem noves energies per a fer front a una situació de tanta immobilitat i saturació d'interrogants. Ho fem tot, ho donem tot i ho diem tot. Què ens manca per mantenir les coses en un estat mínimament acceptable? Què ens manca per a frenar els passos enrere que vivim dia a dia en les nostres societats?

El 20 de juny és el Dia Internacional de les persones refugiades i el 2020 volem que sigui la data de culminació del nostre procés de reflexió i enfortiment intern. Sense deixar de fer la nostra preciosa feina, volem trobar camins nous per a donar resposta a la regressió que vivim a Europa en matèria de drets humans i sensibilitat dels nostres governs al patiment de tants i tants milions de persones refugiades, desplaçades i migrants. Si ets soci/a o ets una persona implicada amb els nostres objectius no dubtis en escriure'ns a 2020@clowns.org i donar-nos la teva opinió. Al mateix temps, et tindrem al dia del nostre recorregut reflexiu.

Car Requena

Gerent i Responsable d'operacions de PSF

Líban

Contra el dolor, somriures!

Artistes: Marta Ribas, Celia Benito i Diana Pla.
Dates: del 4 al 21 de setembre de 2019.
Actuacions: 9 espectacles. Públic: 447

Empoderem a dones supervivents de violència masclista

Ja és la tercera expedició a Líban en el que portem d'any. Aquesta vegada un equip de tres pallasses s'ha desplaçat per a compartir somriures amb les dones que han patit la violència masclista en primera persona i que viuen en refugis secrets per a la seva seguretat.

A Líban moltes dones estan exposades a abusos i situacions traumàtiques de violència masclista i reben suport d'organitzacions com *Abaad*, que mitjançant refugis i assessorament de tota mena els procuren protecció. Són dones de totes les edats, classes socials i procedències. Hi ha dones que són refugiades i altres que no, dones que han migrat a Líban buscant feina o joves libaneses que han patit violència masclista dins del seu matrimoni.

Les pallasses han visitat aquests centres aïllats i han ofert a totes aquestes dones moments de diversió i distensió, mitjançant espectacles, jocs i altres dinàmiques en clau còmica. La Cèlia explicava al blog com progressivament les dones s'alliberaven i anaven guanyant confiança entre elles i també amb les pallasses: *"A poc a poc entrem en els cors de cadascuna: una sorpresa, un truc, una melodia de concertina van mica en mica fent efecte, i pots sentir com de nou hi ha vida. Vida a l'espai, vida als seus cossos i vida als seus desitjos. Ja estem en una connexió especial!"*

Foto: Expedició a Líban ©PSF

Argentina

Somriures contra l'exclusió social

Artistes: Gerardo Casali, Gonzalo Yrosalinsky, David Delena, Javier Casali, Paula Zapatta, Fernando Samuel Brito i Victor Hugo Villareal.
Dates: del 25 de febrer al 23 de març de 2019.
Actuacions: 6. Públic: 300

Compartim somriures a la ciutat de Rosario

Un dels nostres Pallassos Sense Fronteres argentins, "El Negro" (Gerardo Casali), va reunir a varis artistes de circ social de la ciutat de Rosario per realitzar una gira d'espectacles pels centres i barris més desfavorits de la ciutat, on viuen nens i nenes que necessiten suport emocional i estones de diversió. En total, els artistes van realitzar mitja dotzena d'espectacles de clown i circ per a 300 infants.

Foto: Expedició a l'Argentina ©Fotopositiva|PSF

Foto: Expedició a Burkina Faso ©PSF

Burkina Faso

El projecte nutricional segueix el seu rumb

Artistes: Davo Gallego i Lucie Bettencourt.
Dates: de l'1 de novembre de 2018 al 30 de juny de 2019.
Actuacions: 207 tallers de sensibilització.
Públic: 12.296

Seguim combatent la malnutrició a la regió Hauts Bassins

El projecte nutricional de Burkina Faso va començar l'any 2015 amb l'objectiu de reduir els efectes de la malnutrició a la regió burkinesa de Hauts Bassins. En Davo i la Lucie, dos pallassos d'hospital de Socialclown, es van unir a Pallassos Sense Fronteres per a desenvolupar aquest projecte de llarga durada. En el seu moment es van instal·lar aquí i avui dia continuen liderant el projecte amb l'ajuda de les *mamallasses*, un grup de dones i mares dels nens hospitalitzats. Entre tots realitzen tècniques d'estimulació sensorial i activitats de sensibilització per a la població local. Durant aquests últims mesos en Davo i la Lucie s'han desplaçat pels diferents pobles de la regió realitzant xerrades i tallers per prevenir la malaltia, sempre amb l'humor i la comicitat com a base del discurs per a que el missatge s'interioritzi millor.

En aquest número hem entrevistat els desenvolupadors del projecte. No us perdeu tot el que expliquen sobre la seva experiència en aquesta aventura!

Aquest projecte s'està realitzat gràcies al suport de l'Ajuntament de Barcelona.

Etiòpia

Portem somriures on no arriben

Artistes: Nacho Morán, Silvia Arriscado, Pepo Rueda i Luis Muñoz.
Dates: del 7 al 23 de juny de 2019.
Actuacions: 13 espectacles i 3 tallers.
Públic: 8.200

Donem suport emocional a la infància refugiada a Etiòpia

La guerra civil al país veí, Somàlia, és el conflicte més important dels que succeeixen a Àfrica, ja que porta actiu des de 1991 i ha deixat centenars de milers de persones refugiades a Etiòpia. A les conseqüències directes d'aquest conflicte armat a la Banya d'Àfrica, s'uneixen la sequera i la fam que pateix el país i que posen en perill encara més vides, sobretot de la població més vulnerable.

Foto: Expedició a Etiòpia ©Ariadne Kypriadi|PSF

Els Pallassos Sense Fronteres hem tornat un any més amb un nou equip per a realitzar gires d'espectacles al nord i sud d'Etiòpia, visitant poblacions com Shire (nord), on hem atès refugiats d'Eritrea i Sudan, principalment, o el camp de refugiats de Melkadida (sud), on hem actuat per a població refugiada somali, majoritàriament.

Els artistes d'aquesta expedició han realitzat un total de 13 espectacles i 3 tallers per a un públic de 8.200 persones.

Com no podia ser d'una altra manera, nous equips d'artistes han tornat a Líban i han visitat escoles i camps de refugiats per a realitzar espectacles on la comicitat i els somriures es converteixen en el llenguatge universal. Una vegada més, hem vist el poder restauratiu que té el riure en la seva capacitat de resiliència. Més d'11.000 nens i nenes han recuperat l'alegria i l'esperança.

Pots col·laborar amb un donatiu en aquest projecte a través de **www.femriurefemfutur.org**

Líban

Somriures contra el trauma de la guerra

Artistes: Gisela Martí, Miner Montell, Anna Montserrat, Dani Cercós (1a gira) i Ramon Fugarolas, Tona Clapés, David Criado i Jesús Javier Alonso (2a gira).
Dates: del 9 al 24 de març de 2019 (1a gira) i del 18 d'abril al 5 de maig de 2019 (2a gira).
Actuacions: 49 espectacles. Públic: 11.190

Oferim suport emocional i psicològic a la infància refugiada a Líban

Un recent estudi liderat per la Unitat de Trauma Crisi i Conflictes de Barcelona (UTCCB), inscrita dins la Universitat Autònoma de Barcelona, ha confirmat que les accions de Pallassos Sense Fronteres milloren l'estat d'ànim dels nens i nenes refugiats i redueixen els símptomes del seu estrès posttraumàtic.

Des que va esclatar la guerra de Síria l'any 2011, centenars de milers de persones han travessat les fronteres veïnes per a buscar un refugi segur. A Líban, 1 de cada 4 persones és refugiada, la majoria d'origen sirià o palestí. Pallassos Sense Fronteres realitzem molt sovint gires d'espectacles en diversos punts del país, sobretot en la zona de la Vall de la Bekaa, prop de la frontera amb Síria.

Foto: Expedició a Líban © PSF

Foto: Expedició a Burkina Faso ©PSF

Davo Gallego i Lucie Bettencourt

En Davo i la Lucie, artistes de *Socialclown*, són els nostres ambaixadors del riure a Burkina Faso. Des de l'any 2015 hi treballen voluntàriament per a combatre la malnutrició infantil des de la comicitat i les arts escèniques, amb el suport dels socis i sòcies de Pallassos Sense Fronteres i de l'Ajuntament de Barcelona.

Com comenceu a vincular-vos en el món del clown?
Davo: Jo no sóc pallasso de naixement. Jo era productor d'espectacles i en un moment donat em va tocar produir un esdeveniment que comptava amb la participació de diversos pallassos. Vaig compartir moltes hores amb ells i cada vegada em picava més la curiositat aquesta figura. En un moment de la meva vida on vaig tenir temps lliure, vaig decidir formar-me com a clown. Vaig començar en una acadèmia amb Eric De Bont, un gran pedagog i clown. Arran d'aquest curs, vaig conèixer la Lucie, amb qui vaig preparar el número final. Després vam fer molts espectacles junts, fins que vam pensar que devíem constituir-nos jurídicament, i així vam muntar l'associació Socialclown.
Lucie: Ser pallassa va ser el meu somni des que tinc 4 o 5 anys. Jo era una nena molt tímida, per la qual cosa em va costar una mica entrar en escena al principi. Vaig fer teatre i als 25 anys em vaig començar a formar com a clown, on vaig conèixer en Davo. Des d'aleshores vam treballar junts realitzant diversos espectacles. L'any 2011 vam viure una experiència de tres mesos a l'Índia amb la Fundació Vicente Ferrer, on vam compartir somriures a diversos hospitals del país.

Què us va moure a deixar-ho tot un dia i marxar a Burkina Faso amb Pallassos Sense Fronteres?
D: Amb PSF nosaltres ja havíem col·laborat una vegada a Malawi, el 2012, on vam estar dos mesos en un projecte que vam idear des de Socialclown i que l'oficina de PSF va aprovar finançar. Quan vam tornar d'allà, ens va interessar treballar en un projecte de desenvolupament que aprofundís més amb algun col·lectiu específic.
L: Va ser la Car, la gerent de PSF, que ens va parlar sobre un projecte nutricional que PSF portava anys desenvolupant i que en aquell moment es duia a terme a Burkina Faso, del qual també s'havien realitzat diverses expedicions anteriorment a Mali, Kènia i Congo. Li vam donar un parell de voltes, vam acabar de dissenyar-lo i el març de 2015 vam marxar cap allà.

Per què realitzar aquest projecte a Burkina Faso?
D: La malnutrició és un fenomen terrible que no té un tractament mèdic específic. Un nen quan no té ganes de menjar, de jugar o de viure, el següent que li queda és morir. El tractament mèdic que es practica és molt agressiu: s'obliga el nen a menjar mitjançant una sonda. Només existeixen dues possibilitats: o sobreviu o mor. Lamentablement, la malnutrició és present també en molts altres països, però a Burkina Faso PSF ja havia establert contacte amb l'hospital i amb les entitats del Ministeri de Salut en una expedició que s'havia fet anteriorment. Per tant, ens va resultar molt més fàcil començar a Burkina Faso.

A grans trets, en què consisteix el projecte?
D: L'objectiu del projecte és reduir els efectes de la malnutrició a la regió Hauts Bassins, però sobretot és retornar els nens a la vida. Un nen quan tingui ganes de viure, la seva naturalesa el farà menjar per si sol. El cos és savi. Com he comentat, els tractaments mèdics que existeixen són molt invasius. Una de les pràctiques que hem dut a terme ha estat oferir un tractament alternatiu favorable a reduir els efectes de la malaltia: l'estimulació psicomotriu i sensorial. Quan vam començar a realitzar el projecte, vam comprovar que, efectivament, aquestes pràctiques psicomotrius, que ja s'havien dut a terme en les accions anteriors de PSF, incentivaven els nens a menjar. Eren unes activitats molt senzilles, basades en el joc, que podien exercir perfectament els pallassos.
L: A banda de l'estimulació psicomotriu, havíem proposat una fase encarada a la sensibilització sobre la malaltia dirigida a la població local, mitjançant teatre i espectacles. Ens interessava formar a gent local que ens substituís a l'hospital per poder dedicar-nos a la sensibilització. Vam estar valorant si fer-ho amb nous artistes, professors... Però al final ens vam decantar per les mares que havien patit el problema amb els seus fills. Ens va semblar que estarien molt més implicades. I així van néixer les *mamallasses*.

Quin paper exerceixen elles dins del projecte?
D: Les *mamallasses* s'han apoderat de l'espai que tenim al CREN, el Centre de Recuperació Nutricional. Ja és el seu espai i allà juguen i estimulen els nens ingressats. Nosaltres només els oferim suport de tant en tant i els anem donant un seguiment. Quan vénen nous artistes, com la Celia i l'Anna, que van venir a l'última expedició des d'Espanya, els oferim més recursos que complementen la seva formació. També les infermeres les avaluen i la veritat és que són genials, estan funcionant molt bé. Quan el projecte acabi al juliol de 2020, la intenció és buscar altres ONGs que puguin continuar finançant el treball de les *mamallasses*, per a que les activitats continuïn al CREN i elles puguin seguir rebent un petit salari que els permeti viure dignament.

«Al final vam arribar a una conclusió: l'humor i l'empatia podien ser els nostres millors aliats per tal que el missatge arribés a bon port.»

Ara heu acabat la fase de sensibilització. Per què vau considerar que era tan necessària?
D: Quan vam ser allà els sis primers mesos, ens vam adonar que Burkina Faso no és un país extremadament pobre. Em refereixo a "pobre" quan no hi ha res per menjar. Allà no és el cas. Als mercats pots trobar verdures, carn, peix. Evidentment, no hi ha tanta varietat com aquí, però hi ha producte. Per això ens sorprenia enormement que hi hagués nens desnodrits. Investigant, ens vam adonar que el que hi havia era una manca d'informació sobre l'alimentació i la higiene que fos transmesa de pares a fills. En aquest sentit, el Ministeri de Salut estava fent un esforç, que es traduïa en un programa de campanyes i xerrades. Però aquestes xerrades eren realitzades per agents de salut i tenien un format "estricte" i unidireccional, per la qual cosa els entrava per una oïda i els sortia per l'altra. Per això, vam proposar realitzar unes campanyes de sensibilització diferents per a abordar el mateix tema. Però clar, sensibilitzar a la població no és tan fàcil. Entre tots els agents implicats (Ministeri de Salut, agents sanitaris, infermers, metges, artistes...) vam analitzar quina era la millor tècnica per a poder transmetre els coneixements i les recomanacions sobre la higiene i la varietat alimentària. Al final vam arribar a una conclusió: l'humor i l'empatia podien ser els nostres millors aliats per tal que el missatge arribés a bon port.

Quins resultats esteu aconseguint?
D: Aquest projecte té dos programes, el programa d'estimulació psicomotriu i el de sensibilització. En el primer, durant els primers 6 mesos vam aconseguir detectar el següent: un descens del 35% de mortalitat infantil, un 40% menys de nens que abandonaven el programa i un increment del 180% del pes cada setmana. D'altra banda, amb el programa de sensibilització, vam preveure al principi que les visites a l'hospital disminuirien. Però enmig de tota la campanya, va canviar el protocol d'actuació del Ministeri de Salut: la sanitat per a nens menors de 5 anys i dones embarassades va passar a ser gratuïta. Aleshores, dins dels missatges que havíem de traslladar a les xerrades, vam informar d'aquest canvi i recomanàvem a la gent que visités l'hospital ja que no els suposaria cap cost. Com a resultat, durant un any es van incrementar el 50% de visites a l'hospital. Però a partir d'ara, al segon o tercer any, estan començant a disminuir tal i com havíem pronosticat.

Quins efectes més enllà d'aquests resultats pragmàtics està generant el projecte? Es perceben canvis a nivell social, comunitari...?
D: En primera instància, les mares que estan treballant a l'hospital (les *mamallasses*) tenen una ocupació a canvi d'un petit sou, fet que ha generat un canvi positiu en la seva autoestima. Si tu les veus al principi i les veus ara, t'adones que s'ha obert un món per a elles. Han pres possessió de la seva pròpia capacitat i del que poden arribar a ser i aconseguir.
L: A més se les veu molt més "alliberades". Parlen d'elles, dels seus problemes. Abans no ho feien. I als pobles, on hem realitzat tallers culinaris amb altres dones, hem detectat el mateix. Hem aconseguit que comparteixin experiències entre elles i teixeixin vincles més forts. D'altra banda, a l'hospital també hem notat un canvi molt important. L'energia s'ha transformat. També hem pintat col·lectivament l'estructura perquè sigui un lloc més agradable a la vista. Són petits detalls que han generat grans canvis.

Ja porteu vivint-hi 5 anys. Com és la vida a Burkina Faso en comparació amb Espanya o França?
D: Òbviament és molt diferent, però crec que en el fons no tant. A mi em recorda molt a la meva infantesa. La vida es fa al carrer, les ciutats són com un poble gran... Pot semblar incòmode viure allà, però estem molt a gust. L'estil de vida contrasta molt amb el d'Europa, és clar. Aquí cada vegada tenim més. I tenir més, significa tenir més por a perdre. I la por és un monstre que genera moltes coses negatives en els humans.
L: A Burkina el ritme és molt més lent. La gent viu molt en el present, que està molt bé, però d'altra banda, no es preocupen molt pel demà. I sovint vius amb la sensació que les coses no avancen. Confesso que aquest sentiment a mi em frustra una mica. Però la gent és meravellosa.

Què ha significat per a vosaltres aquest projecte?
L: El projecte ha canviat moltes coses en la meva vida com a pallassa. Ha suposat un impacte emocional tan fort, que m'ha fet canviar la manera d'actuar. Ara sento molt més la necessitat de l'altre, la cura per l'altre. Per a mi, ha estat un regal.
D: Totalment. Jo vull agrair a PSF l'oportunitat per haver pogut treballar en aquest projecte tan bonic. Des d'aquí m'agradaria animar els altres pallassos al fet que continuïn fent la seva feina el millor que saben. I als que no són pallassos, que ho siguin una mica més, no només per ells mateixos, com a creixement personal, sinó pel que comporta a nivell humà, de cooperació, amb la resta de persones. El pallasso és una eina que està salvant vides.

Declaracions obtingudes per Marta López
Tècnica de comunicació de Pallassos Sense Fronteres

Foto: Expedició a Indonèsia © Andrea Yoko/PSF

Indonèsia

Quan arriba la calma... i l'alegria!

Artistes: Beatriz Garrido, Nacho Camarero i Eduardo Del Pino.
Dates: del 9 d'abril al 9 de maig de 2019.
Actuacions: 24. Públic: 4.198

Retornem l'esperança a l'illa de Lombok

A l'agost de 2018 un terratrèmol va sacsejar l'illa de Lombok provocant l'evacuació i el desplaçament forçós de milers de persones cap a zones més segures. El passat mes d'abril, tres artistes de *Circlosión de Carcajadas* en col·laboració amb Pallassos Sense Fronteres es van desplaçar a aquesta illa del Mar de Java per a reparar les seqüeles psicològiques que va provocar el sisme a la població afectada.

En un mes, els artistes van realitzar 24 espectacles per a un públic que va superar les 4.000 persones, entre infants i adults. Gia, una nena desplaçada, va agrair als artistes la visita: "*L'espectacle m'ha ajudat a no pensar en els problemes causats pel terratrèmol. Per un moment he oblidat que la meva casa estigui destrossada. La màgia m'ha semblat al·lucinant. Crec que el circ ajuda a fer feliç a la gent.*"

Barcelona trenca fronteres!

Participem a La Mercè amb una festa multitudinària a la Llera del Besòs

El passat 24 de setembre el barri de Bon Pastor de Barcelona va acollir la festa "*Trenquem Fronteres!*" organitzada per Pallassos Sense Fronteres, amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona, que es va programar en el context de les Festes de La Mercè.

Una cinquantena de companyies col·laboradores de l'entitat van protagonitzar la jornada amb els seus espectacles de clown i circ, que es van distribuir en 8 escenaris batejats amb el nom de localitzacions emblemàtiques on l'organització ha portat somriures enmig de conflictes al llarg de la seva història: Sarajevo, Gaza, Melkadida, Bekaa, Cúcuta, Chatila, Kivu i Tindouf. La Festa va tenir una rebuda que no esperàvem: 11.000 assistents, que van donar sentit a la nostra feina. En definitiva, va ser un altre dia que durarà anys. Gràcies!

Foto: Barcelona ©Alex Carmona | PSF

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament · lliure · Orona · Teatro de La Abadía · Fundación Paisge · nous cims · GFT · Lubrizol · Ajuntament Sant Feliu de Codines · Ajuntament de Barcelona

FES-TE SOCI/A I AJUDA'NS A COMPARTIR SOMRIURES ARREU DEL MÓN!

www.clowns.org

@psfcwb
/psfcwb
@psfcwb
payasossinfronteras
blog.clowns.org

BARCELONA (*seu*). Pl. Margarida Xirgu, 1 (ed. Teatre Lliure) - 08004
T. 933 248 420 | e-Mail: psf@clowns.org

MADRID (*delegació*). C/ Montera, 32 5º 9ª - 28013
T. 915 220 177 | e-Mail: psfm@clowns.org